

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת אברהם מיכאלי
יעקב מרגי

פ/19/1846

הצעת חוק תקופת הסתגלות להורה יחיד שנישא (תיקוני חקיקה), התשע"ד–2013

תיקון חוק
משפחות-חד
הוריות

1. בחוק משפחות חד-הוריות, התשנ"ב–1992,¹ אחרי סעיף 1 יבוא:

"תקופת הסתגלות 1א. לעניין חוק זה, הורה יחיד לפי סעיף 1 שנישא, להורה יחיד שנישא יוסיפו לראותו כהורה יחיד כל עוד לא חלפו שלוש שנים מיום נישואיו."

תיקון חוק הבטחת
הכנסה

2. בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א–1980,² בסעיף 1, בהגדרה "הורה יחיד", במקום "בסעיף 1" יבוא "בסעיפים 1 ו-1א".

תיקון פקודת מס
הכנסה

3. בפקודת מס הכנסה,³ בסעיף 40(ב), בפסקה (1), בסופה יבוא "יראו כהורה במשפחה חד-הורית, גם הורה יחיד שנישא, ולא חלפו שלוש שנים מיום נישואיו".

דבר הסבר

החוק מעניק הטבות מגוונות למשפחות חד-הוריות כדי לתמוך בהן כלכלית. הטבות אלו מעוגנות בחוק משפחות חד-הורית, בחוק הבטחת הכנסה ובתקנות שהותקנו מכוחו, בפקודת מס הכנסה ועוד. השווי הכולל של ההטבות עשוי להגיע לכדי אלפי שקלים בחודש, והוא משתנה ממשפחה למשפחה בהתאם למידת זכאותה האישית. משום כך כאשר הורה במשפחה חד-הורית מבקש להינשא, מעמדו הכלכלי נפגע מיידית באופן משמעותי. המצב החוקי הנוכחי, אשר נועד מעיקרו להיות לסעד ולמשענת למשפחות החד-הורית, הופך פעמים רבות ל"מלכודת זכויות" בעבורן, ומעמיד את ההורה היחיד במלכוד.

¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

מחד, ההורה חש כי חיים ללא בן זוג מלווים בקשיים רגשיים ואישיים משמעותיים, שכן מי שאינו נשוי "שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה" (יבמות סב, ב). מאידך, נישואים יערימו עליו בעקיפין קשיים כלכליים כבדים ופתאומיים, וזאת בנוסף לקשיים הרגשיים והבין אישיים הקיימים פעמים רבות אצל הורה המבקש להינשא לבן זוג שאינו ההורה הביולוגי של ילדיו. מצב זה, הגורם לנשים חד-הוריות להימנע מנישואין, פוגע באותן נשים והוא מנוגד לערך הגדול שמייחסת היהדות לנישואין ולמסגרת המשפחתית על כל מרכיביה.

מטרת הצעת החוק היא לסייע להורה יחיד להיחלץ "ממלכודת הזכויות", וזאת על ידי שימור הסטטוס של "חד-הורי" גם לאחר הנישואים לתקופה של שלוש שנים.

באופן זה יוענקו ל"הורה יחיד" משענת ו"תקופת הסתגלות" בנישואיו החדשים, לתקופה שבה יוכל לבחון את מידת יציבותו של הקשר החדש. יש להעריך שקבלתה של הצעת חוק זו תגרום להגברת הדיווח על מיסוד קשרים משפחתיים של חד הוריים, בעקבות התמעטות המקרים של "דיווחי סרק".

בנוסף, ההתמודדות עם התופעה באמצעות חוקרים פרטיים, כוללת שימוש באמצעים פוגעניים שיש בהם פגיעה חריפה בפרטיות ובכבוד האדם. עם התמעטות התופעה, הצורך באמצעים אלו יפחת, המוסד לביטוח לאומי יהנה מחסכון בהוצאות לחוקרים פרטיים, וכן משיפור בתדמיתו הנפגעת כתוצאה מהגשת כתבי אישום, המכוונים נגד משפחות במצב סוציו-אקונומי נמוך.

המחוקק הכיר בצורך לפצות אלמנות בגין אובדן קצבאות בעקבות נישואיהן וזאת על ידי הענקת "מענק נישואין" השווה לשלוש שנות זכויות. הצעת חוק זו באה ליישם באופן שוויוני עקרון מוסכם זה, וזאת על ידי הרחבתו לכל החד-הוריים המבקשים להינשא.

אין בהצעה זו הוצאה תקציבית משמעותית, מאחר ובמצב הקיים כיום חלק גדול מהחד-הוריים נמנעים מלמסד את קשריהם או מלדווח על מיסוד הקשר, והמדינה ממשיכה להעניק להם את ההטבות בכל מקרה.

בטווח הארוך תביא הצעה זו לחסכון תקציבי, שכן היא מעודדת נישואין, ובכך תוחמת את הסטטוס הזכאי להטבות למשך שלוש שנים. בדרך זו יקטן מספר מקבלי ההטבות והנתמכים השומרים על סטטוס "חד-הורי" לתקופה בלתי מוגבלת.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת אברהם מיכאלי (פ/18/3392).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ו בכסלו התשע"ד – 18.11.13